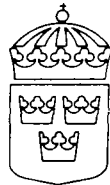

Regeringens proposition

1992/93:134

om förändringar i de kommunala bostadstilläggen
för år 1993 m.m.

Prop.
1992/93:134

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 10 november 1992.

På regeringens vägnar

Bengt Westerberg

Bo Könberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en höjning av inkomstavdraget för kommunalt bostadstillägg till folkpension (KBT). KBT:t minskas med 35 % av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kronor för den som är gift och 1 000 kronor för annan. För årsinkomst som överstiger ett och ett halvt basbelopp minskas KBT:t med 40 % av inkomsten.

Vidare redovisas ändrade regler för statsbidrag för KBT under år 1993. En kommun skall fr.o.m. den 1 mars 1993 få statsbidrag med 70 % av sina kostnader för KBT inom den statsbidragsberättigade delen av KBT (150 – 2 800 kronor per månad) under förutsättning att kommunen enligt sina grunder för KBT ersätter minst 85 % av pensionärens kostnader inom detta intervall. Statsbidrag utges inte för sådana delar av pensionärens bostadskostnad som överstiger 95 % av bostadskostnaden i det angivna intervallet.

I propositionen föreslås slutligen att pensionstillskottet höjs till 55,5 % av det särskilda basbeloppet om det utges som tillägg till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension och till 105,5 % av samma belopp om det utges som tillägg till folkpension i form av förtidspension.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension¹ skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop.
1992/93:7*

Föreslagen lydelse

4 §

Hustrutillägg minskas med sextio procent och kommunalt bostadstillägg med trettiofem procent av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kr för den som är gift och 1 000 kr för annan.

Hustrutillägg minskas med sextio procent och kommunalt bostadstillägg med trettiofem procent av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kr för den som är gift och 1 000 kr för annan. *Till den del årsinkomsten överstiger ett och ett halvt hundra belopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas dock bostadstillägget med fyrtio procent av inkomsten.*

Minskning skall, där rätt till såväl hustrutillägg som kommunalt bostadstillägg föreligger, göras först å bostadstillägget och därefter å hustrutillägget.

Om hustrutillägg med tillämpning av 1 § tredje stycket skall utges med viss andel av oavkortat sådant tillägg, skall minskning med hänsyn till årsinkomst beräknas på ett oavkortat hustrutillägg och andelsberäkning enligt 1 § tredje stycket göras först på det belopp som framkommer efter denna minskning.

Denna lag träder i kraft den 1 mars 1993.

¹ Lagen omtryckt 1976:1014.

Lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott

Härigenom föreskrivs att 2 och 2 a §§ lagen (1969:205) om pensions-
tillskott skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop.
1992/93:116¹*

Föreslagen lydelse

2 §

Pensionstillskottet till ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension är *femtiofyra* procent av det särskilda basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena.

Pensionstillskottet till ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension är *femtiofem och en halv* procent av det särskilda basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena.

För den som har börjat att ta ut sin ålderspension tidigare eller senare än den månad under vilken han fyller sextiofem år är pensionstillskottet det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas eller ökas i motsvarande mån som pensionen skall minskas eller ökas enligt 6 kap. lagen om allmän försäkring.

Pensionstillskottet till änkepension, som enligt 8 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrumms lydelse vid utgången av år 1989 betalas ut med minskat belopp, är det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas i motsvarande mån. Pensionstillskottet till halv respektive en fjärdedels ålderspension är hälften av respektive en fjärdedel av det pensionstillskott som angetts i första eller andra stycket. För den som har två tredjedelar av hel särskild efterlevandepension eller halv sådan pension eller har änkepension, som med tillämpning av punkt 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring betalas ut med viss andel av en oreducerad sådan pension, är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott som angetts i första stycket.

2 a §

Pensionstillskottet till förtidspension är *ett hundrafyra* procent av det särskilda basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket.

Pensionstillskottet till förtidspension är *ett hundrafem och en halv* procent av det särskilda basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket.

För den som har två tredjedelar av hel förtidspension eller halv förtidspension är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott

¹ Se även prop. 1992/93:7.

som anges i första stycket. För den som får förtidspension för tid efter det att ålderspension upphört att betalas ut enligt 6 kap. 3 § lagen om allmän försäkring skall pensionstillskottet minskas i motsvarande mån som förtidspensionen minskas enligt 7 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om pensionstillskott för tid före ikraftträdandet.

Lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 6 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop.
1992/93:127*

Föreslagen lydelse

2 kap. 6 §

För den som inte haft inkomst av aktiv näringsverksamhet eller annan inkomst av tjänst än folkpension och pensionstillskott enligt 2 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller allmän tilläggspension som föranlett avräkning av sådant pensionstillskott gäller i stället för vad som sägs i 4 § första stycket 1 följande. Skyldighet att lämna självdeklaration föreligger endast om den uppburna pensionen överstiger för gift skattskyldig som inte under någon del av året uppburit pension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension 1,325 särskilt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring och för annan skattskyldig 1,5 särskilt basbelopp.

För den som inte haft inkomst av aktiv näringsverksamhet eller annan inkomst av tjänst än folkpension och pensionstillskott enligt 2 § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller allmän tilläggspension som föranlett avräkning av sådant pensionstillskott gäller i stället för vad som sägs i 4 § första stycket 1 följande. Skyldighet att lämna självdeklaration föreligger endast om den uppburna pensionen överstiger för gift skattskyldig som inte under någon del av året uppburit pension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension 1,340 särskilt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring och för annan skattskyldig 1,515 särskilt basbelopp.

Som folkpension räknas inte barnpension och vårdbidrag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och tillämpas första gången vid 1994 års taxering.

Lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att punkt 1 av anvisningarna till 48 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

*Lydelse enligt prop.
1992/93:127*

Föreslagen lydelse

till 48 §

1. Vid tillämpningen av 48 § 4 mom. och denna anvisningspunkt iaktas följande. Som folkpension räknas inte barnpension eller vårdbidrag. Folkpension skall anses utgöra en inte obetydlig del av den skattskyldiges inkomst, om den uppgått till minst 6 000 kronor eller minst en femtedel av den sammanräknade inkomsten. Som folkpension behandlas även tilläggs pension i den mån den enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott föranlett avräkning av pensionstillskott. Har folkpension enligt bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring samordnats med yrkesskadelivränta eller annan i nämnda lagrum angiven livränta skall vid tillämpning av första, andra respektive tredje stycket första meningen b det särskilda grundavdraget beräknas med ledning av den folkpension som skulle ha utgått om sådan samordning inte skett.

För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, uppgår det särskilda grundavdraget till 1,325 särskilt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För övriga skattskyldiga uppgår avdraget till 1,5 särskilt basbelopp. För gift skattskyldig, som under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension, uppgår avdraget till 1,5 särskilt basbelopp.

För gift skattskyldig, som uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension, uppgår det särskilda grundavdraget till 1,340 särskilt basbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För övriga skattskyldiga uppgår avdraget till 1,515 särskilt basbelopp. För gift skattskyldig, som under viss del av beskattningsåret uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make uppbär folkpension och under återstoden av året uppburit folkpension med belopp som tillkommer gift vars make saknar folkpension, uppgår avdraget till 1,515 särskilt basbelopp.

Det särskilda grundavdraget får dock inte överstiga

a) för skattskyldig som vid utgången av året före beskattningsåret och utgången av beskattningsåret uppbär folkpension samt under hela beskattningsåret bott i Sverige: summan av uppburen sådan pension som enligt fjärde stycket reducerar det särskilda grundavdraget samt

b) för skattskyldig som inte avses i a eller som under beskattningsåret uppburit folkpension i form av förtidspension, halv eller en fjärdedels ålderspension enligt lagen om allmän försäkring eller som avlidit: uppburen folkpension och pensionstillskott som uppburits enligt 2 § eller 2 a § lagen om pensionstillskott. För skattskyldig som har livränta som avses i första stycket sista meningen tillämpas i stället för bestämmelsen

i föregående mening a bestämmelsen i föregående meningen b om det är till fördel för den skattskyldige.

Det särskilda grundavdraget reduceras med 65 procent av den del av uppburen pension som överstiger det för den skattskyldige enligt andra stycket gällande avdragsbeloppet. Pension som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring reducerar dock inte det särskilda grundavdraget.

För den som vid utgången av året före beskattningsåret inte uppbar folkpension reduceras det särskilda grundavdraget i stället med 65 procent av den del av taxerad inkomst som överstiger det för den skattskyldige enligt andra stycket gällande avdragsbeloppet.

Oavsett vad som i det föregående sagts om reducering föreligger alltid rätt till särskilt grundavdrag med så stort belopp som den skattskyldige skulle ha fått i grundavdrag enligt 48 § 2 eller 3 mom. om dessa bestämmelser i stället hade tillämpats.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1993 och tillämpas första gången vid 1994 års taxering.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 10 november 1992

Närvarande: statsrådet B. Westerberg, ordförande, och statsråden Laurén, Hörnlund, Thurdin, Hellsvik, Wibble, Björck, Könberg, Lundgren

Föredragande: statsrådet Könberg

Proposition om förändringar i de kommunala bostadstilläggen för år 1993 m.m.

1 Inledning

Kommunalt bostadstillägg (KBT) är en inkomstprövad förmån som kan utges till den som uppstår folkpension i form av ålderspension, förtidspension, omställningspension eller särskild efterlevandepension och som är folkbokförd inom kommunen eller till där folkbokförd hustru som uppstår hustrutillägg.

Det kommunala bostadstillägget utbetalas enligt grunder som den enskilda kommunen själv bestämmer. Det varierar därför storleksmässigt kommunerna emellan. Inkomstprövningen sker dock enligt regler som finns fastställda i lag. Vidare krävs att KBT utges med lägst det belopp som uppfyller kriterierna för statsbidrag.

I förordningen (1979:830) om statsbidrag för KBT föreskrivs att statsbidrag utges under förutsättning att KBT, före inkomstprövning och oberoende av bostadens storlek, täcker minst 80 % av den del av den månatliga bostadskostnaden som ligger mellan 80 och 1 900 kronor för en ensam pensionstagare samt mellan 80 och 2 050 kronor för makar. Kommunen erhåller statsbidrag med 25 % av sina kostnader för KBT inom de nämnda kostnadsgränserna. Kommunerna har möjlighet att låta KBT utges även för högre bostadskostnader än 1 900 resp. 2 050 kronor per månad, men dessa merkostnader ingår inte i underlaget för statsbidrag. Statsbidrag lämnas inte heller för kostnader för KBT som inte är knutna till bostadskostnaden. Statsbidrag kan också utges för KBT till personer som bor på ålderdomshem eller sjukhem under förutsättning att KBT:t inte täcker bostadskostnader som utgör en del av en avgift för vars bestämmande endast pensionärens inkomst får läggas till grund. I prop. 1992/93:26 har lagts förslag om nytt avgiftssystem för dessa boendeformer.

KBT är inkomstprövat. Reglerna för inkomstprövning innebär att förmånen minskas med viss andel av den försäkrades inkomster vid sidan av folkpension och pensionstillskott. Även förmögenhet beaktas vid

inkomstprövningen. Om den årliga sidoinkomsten överstiger 1 000 kronor för en ensamstående pensionär resp. 1 500 kronor för ett pensionspar minskas KBT:t med 35 % av den del av sidoinkomsten som överstiger de nämnda summorna.

Med årsinkomst avses den inkomst för år räknat som en pensionär kan antas komma att erhålla under den närmaste tiden. Som inkomst räknas dock inte allmänt barnbidrag, folkpension eller ATP till den del pensionen föranlett minskning av pensionstillskottet. För en pensionär som uppbär folkpension i form av ålderspension tas vid inkomstprövningen inte heller hänsyn till inkomster av anställning eller intäkt av aktiv näringsverksamhet.

Värdet av förmögenhet och avkastning därav beräknas enligt föreskrifter som utfärdas av Riksförsäkringsverket (RFFS 1979:5, omtryckt 1989:16). Enligt dessa regler beaktas vid beräkning av avkastning av förmögenhet tillgångar som aktier, obligationer, banktillgodohavanden, kontanter utöver kontanter avsedda för hushåll och löpande utgifter, fordringar, andelar i ekonomiska föreningar och näringsfastigheter. För dessa tillgångar beräknas avkastningen till 5 % av det beräknade värdet. Till förmögenhetens avkastning skall läggas 10 % av det belopp varmed förmögenheten överstiger för den som är gift 60 000 kronor (för makar således tillsammans 120 000 kronor, och för en ensamstående 75 000 kronor). Vid inkomstprövningen tas inte hänsyn till förmögenhet eller avkastning av förmögenhet i form av privatbostadsfastighet eller privatbostad.

För sammanlevande makar beräknas vardera makens inkomst utgöra hälften av makarnas sammanlagda årsinkomst och värdet av förmögenheten hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

Till ålderspension som uppbärs för tid före den månad då den pensionsberättigade fyller 65 år kan inte KBT eller hustrutillägg utges.

I mars år 1992 betalades KBT ut till 550 279 pensionärer med i genomsnitt ca 1 200 kronor per månad.

Den 1 januari 1991 infördes en ny socialförsäkringsförmån, *särskilt kommunalt bostadstillägg (SKBT)* som komplement till KBT. SKBT kompenserar de pensionärer som har låg eller ingen ATP för höga boendekostnader upp till Socialstyrelsens norm för skälig högsta boendekostnad. SKBT fyller ut skillnaden mellan å ena sidan den pensionsberättigades allmänna pension och övriga inkomster enligt reglerna för beräkning av årsinkomst vid prövning av KBT och å andra sidan socialbidragsnormen i den pensionsberättigades kommun. Kostnaderna för SKBT bestrids av kommunerna med bidrag från staten med 40 % av kostnaderna.

I mars år 1992 betalades det ut SKBT till 30 081 pensionärer med i genomsnitt 370 kronor per månad.

En särskild parlamentarisk kommitté har genomfört en översyn av systemet med KBT och SKBT för att åstadkomma enhetligare och enklare regler för bostadsstödet till pensionärer. Kommittén avlämnade under våren 1992 sitt betänkande (SOU 1992:21) Bostadsstöd till pensionärer. Utredningen föreslog bl.a. ett förstatligande av KBT fr.o.m. den 1 juli

1993. Betänkandet har remissbehandlats. Regeringen har emellertid i proposition 1992/93:36 om vissa frågor om den kommunala ekonomin bedömt att ett förstatligande av KBT inte kan ske under år 1993.

Regeringen har vidare i proposition 1992/93:50 om åtgärder för att stabilisera den svenska ekonomin aviserat olika åtgärder på pensionsområdet i syfte att minska kostnaderna för det allmänna pensionsystemet. Propositionen bygger på den överenskommelse som träffats mellan regeringen och det socialdemokratiska arbetarepartiet. Regeringen har i proposition 1992/93:116 om ersättningsnivåer för vissa pensionsförmåner m.m. föreslagit bl.a. införande av ett särskilt basbelopp, som utgörs av det ordinarie basbeloppet minskat med två procent och som skall användas när pensionerna beräknas. Härigenom uppnås en generell reduktion av pensionsutbetalningarna. För att mildra effekterna för de pensionärer som har det sämst ställt tillförs denna grupp 500 miljoner kronor som skall användas för riktade åtgärder.

Folkpension i form av ålderspension, förtidspension, omställningspension och särskild efterlevandepension kan kompletteras med *pensionstillskott* om den försäkrade har låg ATP eller ingen ATP alls. Pensionstillskott till ålderspension och efterlevandepension uppgår f.n. till högst 54 % av basbeloppet. Tillskottet till hel förtidspension utgör högst 104 % av basbeloppet. Pensionstillskott utbetalas med samma belopp till gift och ogift pensionstagare.

Pensionstillskott till halv ålderspension eller till förtidspension eller särskild efterlevandepension som utgår med två tredjedelar eller hälften av hel pension utgör motsvarande andel av helt pensionstillskott. Om ålderspension på grund av förutda eller uppskjutet uttag har minskats eller ökat med visst procenttal minskas eller ökas pensionstillskottet i motsvarande mån.

Pensionstillskott är inkomstprövat mot tilläggspension i alla former och avräkning mot utbetalad ATP sker krona för krona. Detta innebär att den som har en ATP som motsvarar eller är större än pensionstillskottet inte har rätt till sådant tillskott.

2 Kommunala bostadstillägg för år 1993

De kommunala bostadstilläggen (KBT) har, som tidigare anförts (avsnitt 1), varit föremål för en statlig utredning, som avlämnat sitt betänkande under våren 1992. I betänkandet föreslogs omfattande förändringar av bostadsstödet till pensionärer, både vad avser inkomstberäkningen och ersättningsnivåerna. Den principiellt viktigaste förändringen som kommittén föreslog var dock, att bostadsstödet skulle förstatligas och att enhetliga regler för bostadsstödet skulle tillämpas i riket. Från många håll har framförts krav på ett förstatligande – framför allt mot bakgrund av de stora skillnader i ersättningsnivåerna som föreligger mellan olika kommuner.

Som jag anför har regeringen bedömt att ett förstatligande av KBT inte kan ske under år 1993. Avsikten är att ett förstatligande skall ske

fr.o.m. år 1995. De förändringar i pensionssystemet som regeringen nyligen föreslagit i kostnadsminskande syfte innebär minskade pensioner (prop. 1992/93:116). Sådana minskningar är svårast att bära för de pensionärer som har det sämst ställt. Regeringen har därför som jag nämnt aviserat att 500 miljoner kronor skall avsättas för särskilda åtgärder för dessa grupper. Vid en bedömning av hur dessa medel skall få bästa möjliga effekt har jag funnit, att viss del av dessa medel bör avsättas för förstärkningar av KBT. Jag kommer därför i det följande att föreslå vissa förändringar i reglerna för KBT under år 1993.

Förändringarna har till syfte dels att fördela de tillgängliga medlen på ett rättvist sätt, dels att i största möjliga mån minska skillnaderna i KBT mellan olika kommuner. På så sätt underlättas samtidigt ett framtida förstatligande av bostadsstödet, vilket är den slutliga ambitionen på det här området. Några viktiga principer bör därvid slås fast för bostadsstödet utformning. En sådan princip är att åstadkomma en väsentligt större enhetlighet över landet av bostadsstödet till pensionärerna. Vidare bör stödet vara så utformat, att pensionären vid valet av bostad har ett ekonomiskt incitament, dvs. förbättrar sin ekonomi genom att välja en billigare bostad. En typ av egenavgift med detta syfte bör därför införas i KBT-systemet. Detta kan lämpligen lösas på så sätt, att statsbidrag inte utges till sådana delar av bostadsstödet som överstiger 95 % av bostadskostnaden.

2.1 Höjning av inkomstavdraget för KBT

Mitt förslag: Det kommunala bostadstillägget minskas med 35 % av den del av den pensionsberättigades årsinkomst som överstiger 750 kronor för den som är gift och 1 000 för annan. För inkomster överstigande ett och ett halvt basbelopp minskas bostadstillägget dock med 40 % av årsinkomsten.

Den nya bestämmelsen skall träda i kraft den 1 mars 1993.

Skälen för mitt förslag: KBT är en inkomstprövad pensionsförmån. Reglerna för inkomstprövning innebär att förmånen minskas med den försäkrades inkomster vid sidan av folkpension och pensionstillskott. Även förmögenhet beaktas vid inkomstprövningen. Om den årliga inkomsten överstiger 750 kronor för den som är gift och 1 000 kronor för annan minskas KBT:t med 35 % på inkomstdelar över denna summa.

Inkomstavdraget har stor betydelse när det gäller att avgöra vid vilka inkomster bostadsstöd kan beviljas. I en situation där försäkringens kostnader måste minskas, anser jag det naturligt, att detta också påverkar inkomstnivån för en behovsprövad pensionsförmån som KBT.

Jag föreslår därför, att inkomstavdraget höjs för att ytterligare förstärka den fördelningspolitiska effekten av KBT:t. Höjningen bör ske på så sätt, att inkomstavdraget uppgår till 35 % för KBT-inkomster upp till vad som motsvarar ett och ett halvt basbelopp. För inkomster däröver bör inkomstavdraget uppgå till 40 %.

Förslaget föranleder ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension. Den nya bestämmelsen bör träda i kraft den 1 mars 1993.

2.2 Statsbidrag till kommunalt bostadstillägg till folkpension

Mitt förslag: En kommun skall erhålla statsbidrag med 70 % av sina kostnader för den statsbidragsberättigade delen av KBT under förutsättning att kommunen enligt sina grunder för KBT ersätter minst 85 % av pensionärens bostadskostnader inom intervallet 150 – 2 800 kr/månad. Statsbidrag utges inte för sådana delar av pensionärens kostnad som överstiger 95 % av bostadskostnaden. Statsbidraget utbetalas månadsvis med en tolfedel varje månad. På motsvarande sätt skall en kommun, utöver ordinarie statsbidrag på 40 % till särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension (SKBT), erhålla statsbidrag med 60 % av kommunens kostnader för SKBT.

Dessa regler bör träda i kraft den 1 mars 1993.

Skälen för mitt förslag: Under förra riksmötet beslutade riksdagen om ett nytt statligt utjämningsbidrag till kommunerna (prop. 1991/92:150 del II, bet. 1991/92:FiU29, rskr. 1991/92:345). Härvid förutsattes bl.a. att bostadsstödet till pensionärer skulle överföras till statligt huvudmannaskap fr.o.m. den 1 januari 1993. För att ekonomiskt reglera denna förändring minskades den totala statsbidragsramen till kommunerna med ett belopp motsvarande kommunernas statsbidragsberättigade nettokostnad för KBT under året. Detta belopp beräknades till 4 860 miljoner kronor för år 1993.

Enligt gällande regler får kommunerna statsbidrag med 25 % av sina statsbidragsberättigade kostnader för KBT. Som förutsättning för att statsbidrag skall lämnas gäller att bostadstilläggen enligt kommunens grunder, oberoende av bostadens storlek, täcker minst 80 % av varje del av den månatliga bostadskostnad som överstiger 80 kronor men inte 1 900 kronor för en ogift pensionär och 2 050 kronor för ett pensionärspar. Statsbidrag lämnas inte för kommunens kostnader utanför de angivna intervallen. Statsbidrag för ett visst år utanordnas med en tolfedel den 18 varje månad. Statsbidrag lämnas vidare till en kommun med 40 % av kommunens kostnader för SKBT. Statsbidraget för SKBT utanordnas samtidigt som statsbidraget för KBT.

Ett förstatligande av bostadsstödet till pensionärerna bedöms, som jag anfört, inte kunna ske under år 1993. Till följd av den reglering jag redovisat måste reglerna för statsbidrag kompletteras för år 1993. Det belopp som lyfts av kommunerna för år 1993 måste således återföras till kommunerna. Regeringen har i proposition 1992/93:116 om ersättningsnivåer för vissa pensionsförmåner m.m. beskrivit hur denna reglering är avsedd att ske. De regler jag här redovisar kommer att gälla fr.o.m. den

I mars 1993 och kommer därmed att ersätta de regler som beskrivs i prop. 1992/93:116.

I propositionen 1992/93:116 om ersättningsnivåer för vissa pensionsförmåner m.m. har jag föreslagit en sänkning av ersättningsnivåerna med två procentenheter. För att mildra effekterna av denna sänkning för de pensionärer som har det sämst ställt föreslogs att särskilda medel skulle avsättas för åtgärder för att stärka dessa gruppers ekonomi. De fördelningspolitiskt mest rättvisa effekterna av ett sådant tillskott får man enligt min uppfattning genom att förbättra de kommunala bostadstilläggen och höja pensionstillskotten. Jag avser därför föreslå regeringen att de särskilda medlen används för dels förändringar och förbättringar av KBT-systemet, dels höjda pensionstillskott. Jag återkommer strax till pensionstillskotten.

De förändringar jag föreslår beträffande KBT-systemet avser för det första en höjning av den högsta bostadskostnad per månad som berättigar till statsbidrag för KBT. Vidare föreslår jag en ökning av den egenavgift per månad som pensionären skall betala för sin bostad. Detta avser såväl det grundbelopp pensionären måste svara för i sitt boende som den procentsats av bostadskostnaden inom det statsbidragsgrundande intervallet som pensionären själv måste svara för. Denna ökning kompenseras av att kommunerna för rätt till statsbidrag för KBT måste täcka minst 85 % av den månatliga bostadskostnaden inom samma intervall. Statsbidrag utges inte för sådana delar av pensionärens bostadskostnad som överstiger 95 % av bostadskostnaden i det nedan angivna intervallet.

Den högsta månatliga bostadskostnad som berättigar till statsbidrag enligt nuvarande regler, det s.k. taket i systemet, utgör i dag 1 900 kronor för en ensam pensionär resp. 2 050 kronor för ett pensionärspar. Detta tak bör höjas till 2 800 kronor och vara det samma för såväl ensamma pensionärer som för pensionärspar. Samtidigt bör det grundbelopp pensionären skall svara för per månad, det s.k. golvet i systemet, höjas. Beloppet, som för närvarande uppgår till 80 kronor, har varit det samma sedan år 1981. En höjning av beloppet i förhållande till penningvärdesförändringen skulle föranleda en höjning av beloppet till 200 kronor. En så kraftig höjning av beloppet i ett enda steg bedömer jag emellertid inte vara rimlig. Jag föreslår därför att beloppet nu höjs till 150 kronor. De minskningar av kostnaderna för KBT som det höjda golvet innebär bidrar till att göra det möjligt att höja taket i systemet på det sätt jag angett. Detta bedömer jag som önskvärt i ett läge med allt högre boendekostnader.

Enligt nuvarande grunder för KBT i ett antal kommuner ersätts 100 % av pensionärens bostadskostnader upp till det tak för bostadskostnadens storlek som finns i den aktuella kommunen. En sådan regel får till följd att pensionärens inkomster inte påverkas av ett byte till en annan bostad, så länge han håller sig inom de ramar som fastställts enligt kommunens grunder. Enligt min mening är det önskvärt att ett byte av bostad för en pensionär skall medföra effekter på pensionärens ekonomi. Framför allt är det angeläget att ett byte till en billigare bostad skall kunna påverka

pensionärens inkomster positivt. Samtidigt får inte ändrade regler leda till att en pensionär tvingas lämna sin bostad. En rimlig avvägning bedömer jag vara att KBT enligt kommunens grunder begränsas till att täcka 95 % av den månatliga bostadskostnaden. Det är emellertid den enskilda kommunen som beslutar om vilka grunder för KBT som skall gälla i kommunen. I syfte att åstadkomma en utveckling i den riktning jag angivit, bör statsbidragsreglerna anpassas till denna inriktning.

Statsbidrag bör således lämnas till kommunerna med 70 % av kommunens kostnader för KBT inom den statsbidragsberättigande delen av KBT under förutsättning att kommunen enligt sina grunder täcker minst 85 % av varje del av den månatliga bostadskostnaden som överstiger 150 men inte 2 800 kr för en ensam pensionär eller ett pensionärspar. Statsbidrag bör inte utges för sådan del av kostnaden som överstiger 95 % av pensionärens bostadskostnad. Procentsatsen för statsbidraget är så beräknad att statsbidraget motsvarar statens kostnader för KBT enligt nu gällande regler, återläggning av de 4 860 miljoner kronor som tidigare lyfts av kommunerna samt de särskilda medel som avsatts för åtgärder på KBT-området för de pensionärer som har det sämst ställt. Den kostnad som skall betalas av kommunerna motsvarar dels den kostnad kommunerna har enligt nuvarande regelsystem, dels ytterligare 600 miljoner kronor som tas ur det utrymme om 700 – 900 miljoner kronor för ökat avgiftsuttag som kommunerna ges genom förslagen i proposition 1992/93:129 om avgifter inom äldre- och handikappomsorgen. Statsbidraget utbetalas månadsvis med en tolfedel varje månad.

Det finns idag kommuner enligt vars grunder en KBT-tagares statsbidragsgrundande bostadskostnad täcks till 85 – 95 %. För att säkerställa att pensionärerna i dessa kommuner inte drabbas av minskade KBT till följd av de ändrade statsbidragsreglerna bör det i statsbidragsförordningen införas en bestämmelse av innebörd att kommuner med sådana bidragsgrunder förhindras att sänka nivåerna för sina KBT.

De förändringar i KBT-systemet som jag föreslår beräknas minska kostnaderna för särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension (SKBT) enligt lagen (1991:162) om särskilt kommunalt bostadstillägg till folkpension med ca 140 miljoner kronor för år räknat.

Statens kostnader för KBT och SKBT under år 1993 beräknas mot bakgrund av de förändringar i regelsystemet jag föreslagit öka med 200 miljoner kronor. På anslaget för budgetåret 1992/93 kommer utgiften att öka med 2 500 miljoner kronor.

Med hänsyn till att kommunerna behöver viss tid för att kunna anpassa sina KBT-grunder till de nya förutsättningar för statsbidrag som jag beskrivit bör de nya reglerna träda i kraft den 1 mars 1993.

Mitt förslag: Pensionstillskott skall fr.o.m. den 1 januari 1993 enligt huvudregeln utgöra 55,5 % av det särskilda basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring om det utges som tillägg till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension och 105,5 % av det särskilda basbeloppet om det utges som tillägg till folkpension i form av förtidspension. Ändringen av pensionstillskottet föranleder ändringar i det särskilda grundavdraget.

Skälen för mitt förslag: Pensionstillskott utges enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott. Pensionstillskotten har till syfte att ge en pensionär med ingen eller liten ATP en viss lägsta garanterad nivå på sina pensionsförmåner. Tillskottet avräknas därför krona för krona mot utbetald ATP. Pensionstillskottet är således riktat till de pensionärer som har de lägsta pensionerna.

Som jag tidigare nämnt har regeringen avsatt särskilda medel för att förstärka ekonomin för de pensionärer som har det sämst ställt. En del av de särskilda medlen är som jag beskrivit avsedda att användas för förbättringar i KBT-systemet. Återstoden bör användas för en höjning av pensionstillskottet. En sådan åtgärd är direkt riktad mot den grupp pensionärer som har de lägsta pensionerna. Jag föreslår därför att pensionstillskotten höjs från 54 till 55,5 % av det särskilda basbelopp som föreslås i proposition 1992/93:116 om tillskottet utgör ett tillägg till folkpension i form av ålderspension, omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension och från 104 till 105,5 % av samma basbelopp om det utgör ett tillägg till folkpension i form av förtidspension.

Mitt förslag beräknas medföra en ökning av kostnaderna för pensionstillskott med 300 miljoner kronor för år räknat. Detta innebär, om höjningen av pensionstillskotten genomförs per den 1 januari 1993, en kostnadsökning under budgetåret 1992/93 för anslaget D 2. Förtidspensioner med 29 miljoner kronor, för anslaget D 6. Ålderspensioner med 119 miljoner kronor och för anslaget D 9. Efterlevandepensioner till vuxna med 2 miljoner kronor utöver statsbudgetens anslagsbelopp. Jag återkommer i samband med 1993 års budgetproposition om medelsbehovet för budgetåret 1993/94.

Förslaget förutsätter ändringar i 2 och 2 a §§ lagen (1969:205) om pensionstillskott. Ändringar i dessa paragrafer föreslås även i prop. 1992/93:7 och prop. 1992/93:116 per den 1 januari 1993 och i prop. 1992/93:31 per den 1 juli 1993. Förslaget föranleder konsekvensändringar vad beträffar det särskilda grundavdraget i dels lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter, dels kommunalskattelagen (1928:370). De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1993.

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom Socialdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1962:392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension,
2. lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
3. lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,
4. lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).

I lagförslag 2 har inte beaktats den ändrade lydelse som föreslagits i prop. 1992/93:7.

Lagförslag 3 och 4 har upprättats i samråd med statsrådet Lundgren. Dessa förslag faller i och för sig inom Lagrådets granskningsområde. Förslagen är emellertid av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

5 Hemställen

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen

dels att

1. anta lagförslagen,

dels att

2. godkänna vad jag anfört om statsbidrag till kommunalt bostadstillägg till folkpension för tid fr.o.m. den 1 mars 1993,

dels att

3. till *Bidrag till kommunala bostadstillägg till folkpension* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 2 500 000 000 kronor,

4. till *Förtidspensioner* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 29 000 000 kronor,

5. till *Ålderspensioner* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 119 000 000 kronor,

6. till *Efterlevandepensioner till vuxna* på tilläggsbudget 1 till statsbudgeten för budgetåret 1992/93 under femte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag på 2 000 000 kronor.

Ärendet bör behandlas av riksdagen under år 1992.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden lagt fram.